

El mercat laboral a Espanya, en funció del color del vidre amb què es mira?

Sembla que les principals fonts d'informació de les quals disposem per seguir l'evolució del mercat laboral ens envien senyals contradictoris. Segons l'enquesta de població activa (EPA), en el 2T, el ritme de creació d'ocupació es va accelerar fins al 2,8% interanual (el 2,4% en el 1T). De fet, segons l'EPA, aquest trimestre va ser històric en termes de creació d'ocupació: mai en la sèrie històrica s'havien creat tants llocs de treball en un segon trimestre (470.000). En canvi, si analitzem l'evolució dels afiliats a la Seguretat Social (S. S.), observem que el ritme de creixement es va desaccelerar lleugerament i va passar del 3,4% en el 1T al 3,1% en el 2T. A què obeeixen aquestes diferències? Hi ha una font més fiable que l'altra?

Segurament, el lector ja intueix la resposta que li donarà un economista: depèn. Depèn de quina pregunta estigui intentant respondre. L'EPA i l'afiliació a l'S. S. són les dues principals fonts d'informació sobre el mercat laboral a Espanya i, en gran part, ens ofereixen informació complementària. L'EPA és una enquesta trimestral que proveeix informació detallada de la situació laboral i de les característiques de les persones en edat de treballar. Un aspecte important de l'EPA és que considera que una persona està ocupada si ha treballat durant la setmana en què s'ha realitzat l'enquesta, amb independència de si ho ha fet en l'economia formal o en la informal. Per la seva banda, l'afiliació a l'S. S. és un registre administratiu que comptabilitza de manera diària la totalitat dels treballadors en situació d'alta laboral.¹

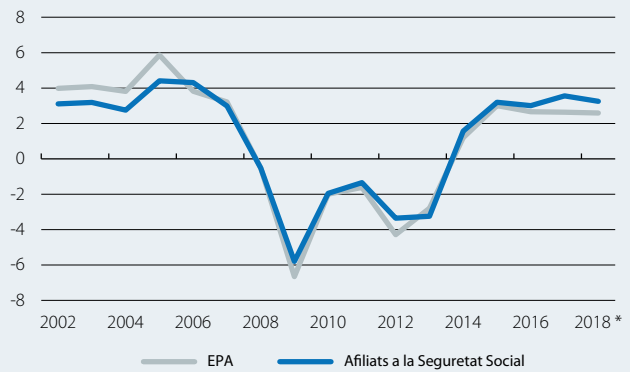
Així, si la pregunta és, per exemple, quin percentatge de la població és activa (la taxa d'activitat), l'EPA ofereix una xifra concreta i comparable entre països. En canvi, si la pregunta és quantes altes i baixes es van produir en un dia concret, les dades d'afiliació a l'S. S. ofereixen una resposta precisa,² ja que contenen la situació de tots els treballadors en alta laboral al llarg del temps. No obstant això, no ofereixen informació sobre la resta de la força laboral (les persones que no estan donades d'alta) i, a diferència de les dades de l'EPA, no ofereixen informació detallada de les característiques dels individus (edat, sexe, nivell educatiu...). Així mateix, el registre d'afiliació està subjecte a

1. Les dades d'afiliació a l'S. S. no inclouen els funcionaris d'algunes mutualitats (MUFACE, etc.), els empleats de la llar que treballen menys de 20 hores setmanals ni les ajudes esporàdiques en el negoci familiar. Per la seva banda, l'EPA no considera com a ocupats els cotitzants a l'S. S. que no treballen, com passa, a vegades, al sector agrícola o en el cas dels treballadors suspesos temporalment a causa d'un ERO.

2. El 31 d'agost del 2018, 58.375 treballadors es van donar d'alta a l'S. S. i 363.017 es van donar de baixa, de manera que la variació neta aquest dia, un divendres, final de mes i final de trimestre, va ser molt negativa (-304.642).

Comparació de l'ocupació entre l'EPA i l'afiliació a la Seguretat Social

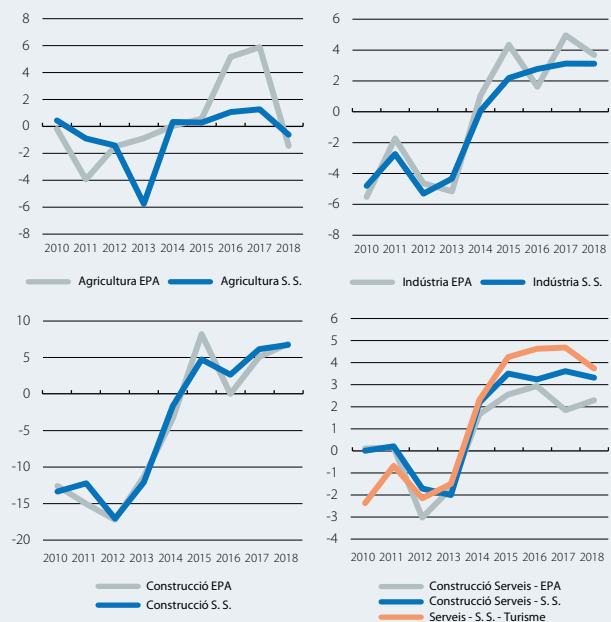
Variació interanual (%)

Nota: Mitjana anual. * Inclou dades fins al 2T 2018.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE i de la Seguretat Social.

Comparació de l'ocupació entre l'EPA i l'afiliació a la Seguretat Social per sectors

Variació interanual (%)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE i de la Seguretat Social.

canvis legislatius al llarg del temps, la qual cosa dificulta la construcció de sèries temporals homogènies i comparables entre països.

Tornem a les dades recents sobre l'evolució del mercat laboral. A grans trets, l'afiliació a l'S. S. reflecteix un menor nombre de treballadors que l'EPA, però una creació d'ocupació més intensa. En concret, en el 2T 2018, hi havia 18,9 milions d'afiliats a l'S. S., mentre que, a l'EPA, el nombre d'empleats era una mica superior, 19,3 milions. No obstant

això, al llarg dels cinc últims anys de recuperació, el nombre de persones ocupades ha crescut, de mitjana, el 3,3% interanual, segons les dades d'afiliació a l'S. S., mentre que, segons l'EPA, aquesta xifra ha estat del +2,8%.

Quan analitzem la situació per sectors, les diferències encara són més marcades. En l'agricultura, hi ha més ocupats segons les dades d'afiliats a l'S. S. que segons l'EPA (1,2 milions d'ocupats, enfront de 0,8 milions). En part, això és degut al fet que moltes persones mantenen l'alta en el règim agrari durant els períodes en què no treballen. A la resta de sectors, observem un major nombre d'empleats en l'EPA que en l'afiliació, però el ritme de creació d'ocupació ha estat superior segons les dades d'afiliats que segons l'EPA. Això podria estar associat a un augment de l'ocupació formal.³ En els dos últims anys, per exemple, l'afiliació va augmentar al sector serveis el 3,4% interanual, 1 p. p. més que en l'EPA.

Un altre factor que pot explicar les diferències entre les dues sèries és que les dues fonts d'informació cobreixen poblacions diferents. En aquest sentit, l'INE elabora una sèrie homogeneïtzada d'afiliats a l'S. S. per fer-la més comparable amb la de l'EPA. Malgrat això, continuen persistint discrepàncies en l'ocupació observada (vegeu el tercer gràfic). Destaquen, per exemple, les diferències en el nombre d'empleats per nacionalitat. Mentre que el nombre d'empleats espanyols és molt similar entre sèries homogeneïtzades, això no és així entre els estrangers: l'EPA recull el 8% més d'estrangers de la UE ocupats i el 32% més de la resta del món que l'afiliació a l'S. S. D'altra banda, l'EPA estima que el nombre d'empleats joves (16-29) és inferior a l'observat en les dades d'afiliació a l'S. S. El mateix succeeix amb les xifres de treballadors amb una jornada parcial o amb contracte temporal.

Pel que fa a la taxa de temporalitat, l'EPA permet observar que, a Espanya, es registra la taxa més alta de la UE (el 26,2% en el 1T, 12,3 p. p. superior a la mitjana de la UE). No obstant això, l'EPA pot estar subrepresentant la temporalitat existent, ja que no recull l'ocupació de molt curta durada que es produeix fora de la setmana de referència en què es realitza l'enquesta. Les dades d'afiliació sí que la tenen en compte i mostren una temporalitat superior, al voltant del 35% d'empleats amb, com a mínim, una feina temporal el 2016, segons Felgueroso, García-Pérez i Jansen (2018).⁴ Així mateix, amb un altre indicador, com la proporció d'empleats només amb contractes temporals durant l'any, l'afiliació revela que ara es necessiten més contractes temporals per aconseguir una ocupació fixa.

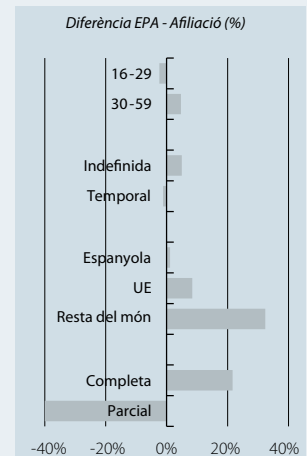
3. Tradicionalment, l'economia submergida té més pes en aquests sectors de l'economia, com ho mostra Schneider, F. (2013), «The Shadow Economy in Europe, 2013», A.T. Kearney i Visa.

4. Felgueroso, F., García-Pérez, J. I. i Jansen, M. (2018), *La contratación temporal en España: nuevas tendencias, nuevos retos*, en «Los problemas del mercado de trabajo y las reformas pendientes», Papeles de Economía Española, núm. 156.

Comparació de l'ocupació entre l'EPA i l'afiliació ajustada * (2T 2016)

(Milers)

	EPA	Afiliació ajustada
Edat		
16-29	2.274	2.331
30-59	14.213	13.577
Tipus de contracte **		
Indefinit	11.281	10.751
Temporal	3.906	3.953
Nacionalitat		
Espanyola	16.318	16.144
UE	770	710
Resta del món	1.213	916
Tipus de jornada **		
Completa	12.423	10.212
Parcial	2.436	4.083

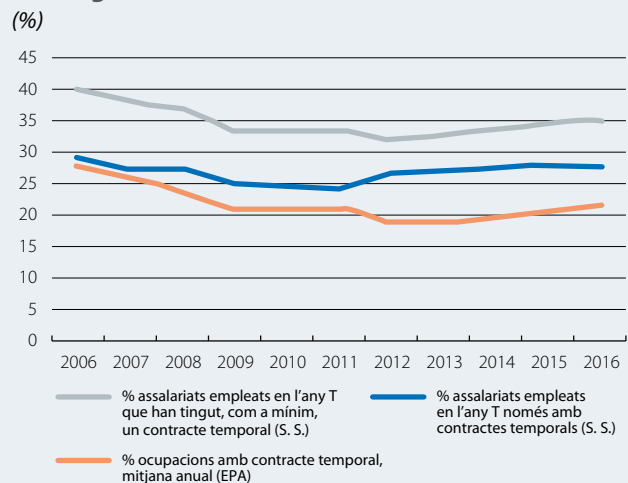

Notes: * Afiliació ajustada en els col·lectius coberts per homogeneïtzar la sèrie amb l'EPA.

** Inclou només els treballadors per compte d'altri.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE (2018).

Temporalitat en l'EPA i en l'afiliació a la Seguretat Social

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de Felgueroso, F., García-Pérez, J. I. i Jansen, M. (2018).

En definitiva, tant l'EPA com l'afiliació a l'S. S. mostren una forta creació d'ocupació al llarg de la recuperació i, a més a més, les dues coincideixen a assenyalar que persisteix una temporalitat elevada. No obstant això, també hem vist que, a causa de les diferències metodològiques, per analitzar de manera fidedigna la situació del mercat laboral espanyol, cal utilitzar-les de manera complementària.